

Évforduló

Szabó Magda (1917-2007)

„Amit átéltem, tartósította az emlékezet, mint vegyszerek a múmiát, egyébként segítettem is a konzerválásban, mert mindent, ami történt, szétszabtam, és szeletkéit beleépítettem regényekbe, színdarabokba. Olykor aggaszt is, hogy ami velem és köröttem valaha megesett, és amit én annak a nyersanyagából alkottam, aligha különíthető el. Ha meghalok, magammal viszem minden titkomat, s nem lesz irodalomtörténész, aki meg tudja fejteni, mikor ki voltam, melyik figurám, vagy mi volt valóban igaz ebben vagy abban az ábrázolásban. A tükör, amelyet a világ felé fordítottam, halálommal széttörik, cserepei nyilván összeilleszthetők és beszoríthatók lesznek valami keretbe, és mégsem azt mutatják majd, ami voltam, vagy amit teremtettem.”

(Forrás: Kónya Judit: Szabó Magda – Ez mind én voltam... Jaffa, 2000.)

Szabó Magda 1917-ben született Debrecenben. Iskoláit itt végezte, a Debreceni Református Gimnázium Dóczy Gimnáziuma nagy hatással volt életére, később ezt az intézményt vallotta személyiségének legfőbb formálójának. Városa egyetemén szerzett latin-magyar szakos tanári és bölcsészdoktori diplomát, majd két évig szeretett középiskolájában tanított, ahol ma egy szoba, és az évente megrendezésre kerülő Matula-napok viseli a nevét.

1949-ben Baumgarten-díjat kapott, amit politikai okból azonnal visszavontak tőle, és el is bocsátották a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumból, ahol akkoriban dolgozott. Ezt követte csendes időszaka. 1958-ig nem publikálhatott, de termékeny maradt, megírta első versesköteteit. Szobotka Tibor íróval kötött házasságot, akiről megemlékezik Megmaradt Szobotkának című művében. Szellemi hagyatékát a férfi halála után ő gondozta.

Áttért a regényírára, ekkoriban keletkezett a Freskó és Az őz, amelyek meghozták számára az ismertséget. Szabadfoglalkozású íróként dolgozott, kedvelt témája volt szülővárosa és a női lélek. Számos élete által ihletett regényt is alkotott, művei gyakran hangsúlyozzák latin és ógörög műveltségét.

A Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja, Debrecen város díszpolgára, ezek mellett számos díjjal és címmel tüntették ki, 1978-ban Kossuth-díjat kapott. 2007-ben, 90 évesen érte a halál, állítólag olvasás közben

Szabó Magda: Az ajtó

Szabó Magdáról mindenki hallott, aki néha olvas. Hatalmas és változatos életművére való tekintettel ez nem meglepő. Az összes korosztály számára írt regényeket, drámaíróként és költőként is tevékenykedett. Könyvei nagy részét számos nyelvre lefordították, zsenialitásának felismerése után pedig díjakkal halmozták el. Az író nő ez évben ünnepelné születésének századik évfordulóját, ez alkalomból ismerjük meg egyik legszemélyesebb és legnépszerűbb alkotását, *Az ajtót*.

A cselekmény évtizedeken ível át. Önéletrajzi ihletésű regény, Szabó Magda és Szeredás Emerenc, két, a hétköznapinál jóval érdekesebb nő kapcsolatát mutatja be. A könyv mintha szándékosan nem engedné, hogy hitegessük magunkat: már az elején elárulja, ennek a történetnek nem lesz szép befejezése. Ahányszor csak lehet, leszögezi, valami sötét és tragikus felé haladunk, kezdve az első fejezettel, ahol megismerjük az álmodást az ajtóról, ami nem fog, aminek talán sosem szabadott volna kinyílni.

A házvezetőnek felvett Szeredás Emerenc nem mindennapi munkaerő, kiszámíthatatlan és szeszélyes, időnként tiszteletlen, ám teljesítménye kifogásolhatatlan. Kapcsolatuk nem úgy indul, ahogy az érzékeny író nő elvárná, a házvezető nő nem tárulkozik ki idegen főnöke előtt, csak annyit enged láttatni magából, amilyen mélynek kettejük viszonyát értékeli. Munkaadó és beosztott teljesen más értékrendet és gondolkodásmódot képvisel, például, míg Emerenc az írást, mint érdemi munkát nem ismeri el, addig az író nő értetlenül áll a házvezető nő ateizmusa előtt. Emerenc néha sértő, túl határozott, egyértelmű szándéka van arra, hogy ő irányítsa munkaadóját. Feltehetnénk hát a kérdést, vajon miért nem bocsátják el? Érdekes módon ez fel sem merül a könyvben, a két nő kapcsolata észrevétlenül mélyül, és mire észbe kapnak, egy páratlanul szoros barátság, szinte anya-lánya kötelék formálódik kettejük között.

Ahogy egyre jobban belelátunk a másikba, egymás természetébe és gondolkodásába, úgy ismerjük meg mi is Emerenc tragédiába illő, fájdalmas múltját. Egy sok megpróbáltatáson átesett asszony történetét, aki mindent elveszített, ami fontos volt számára, és aki így is kitart szigorú elvei mellett, és marad mindenki támasza és segítsége. Ez a munkája. Érthető, miért nincs bejárása senkinek a házába, Violán, a fiúkutya (!) kívül. A hivatalos gazdája az író nő és férje, de Emerenc karizmája a maga tulajdonává teszi az ebet.

A történet központjában az ajtók állnak. Az álombeli, Emerenc lakásáé, és a kettejük valódi énjébe vezető ajtók. Valamelyik kitárul, van, amelyik nem, az egyik csak egy pillanatra, a másik jobban tenné, ha zárva maradna. Az üzenet: ajtókat nem lehet erőszakkal kinyitni, csak türelemmel és beleérzéssel. Különben csak sérülést okozunk. A könyv másik üzenete számomra, hogy nem szabad örökké a múlton rágódni, magunknak megbocsátani ugyanolyan fontos, mint másoknak.

Szabó Magda jellegzetes stílusa könnyen olvashatóvá teszi a regényt, gondolatai pedig egy történeté, ami hosszú ideig a fejünkben motoszkál majd. Kérdéseket vet fel az élet értékeiről, a fontossági sorrendről és a hétköznapinak tűnő emberekben rejlő erőről. Ajánlom mindenkinek, aki nem felhőtlen szórakozásra vágyik.

Farkas Csenge 11.E